

Neoliberalisme heeft moreel, kompas duurzaam ontregeld

Thomas van der Dunk is cultuur-historicus.

Vertrouwenscrisis

Het gestaag afnemende vertrouwen van burgers in overheid en bedrijfsleven laat zich simpel verklaren: te vaak staan onze leiders in een moreel moeras.

Het vertrouwen in de overheid en het bedrijfsleven is verder gedaald, aldus een onderzoek van het communicatiebureau Edelman, waarover de Volkskrant berichtte (Binnenland, 21 januari). Van alle beroepsgroepen genieten de bankiers het minste vertrouwen. Ongetwijfeld zal vanuit Den Haag weer bezorgd worden gereageerd; D66-senator Boele Staal - politicus en bankier tegelijk - toonde zich al eerder, in een interview in de Volkskrant (Economie, 15 januari), beledigd over zo veel onrecht. Het wantrouwen zal blijven zolang Rijkman Groenink niet de miljoenen terugstort die hij heeft overgehouden aan de deal waarbij ABN Amro met miljarden van de staat werd gered.

Edelman noemt als hoofdredenen voor het verlies aan vertrouwen: fraude, bonussen, belangenverstrengeling en schandalen. In feite is dat een open deur - althans dat zou het

moeten zijn. Als het echt een open deur was, zou het kabinet nu eensgezind alle stappen nemen die nodig zijn om een eind te maken aan de factoren die zulke wan toestanden onvermijdelijk hebben gemaakt. Het zegt voldoende dat dit nauwelijks is gebeurd en dat sommige bewindslieden, zoals de minister van Volksgezondheid, gewoon op de oude voet doorgaan. Het maakt duidelijk hoezeer de onderliggende denkpatronen ingesleten zijn en hoezeer de ideologie van 'de overheid als bedrijf' het kompas van veel gezagsdragers duurzaam heeft ontregeld.

Voor het vertrouwen van burgers in de overheid en de grotendeels uit de algemene middelen gefinancierde semicollectieve sector is één ding essentieel: het vertrouwen in de onbaatzuchtigheid van haar dienaren, het vertrouwen dat hun handelen niet wordt bepaald door de vraag of zij er persoonlijk beter van worden.

De afgelopen decennia heeft de Nederlandse politiek zowel de overheid als de semicollectieve sector - van ziekenhuizen en scholen tot nutsbedrijven en woningcorporaties - bevestigd

Erik Staal (Vestia) had de intenties van Den Haag prima begrepen

zodanig georganiseerd dat één ding centraal kwam te staan: niet de onbaatzuchtigheid van, maar juist de financiële baten voor de betrokkenen. Indachtig de neoliberale mantra dat het algemeen belang de optelsom is van alle individuele belangen - en het algemeen belang dus het meest geldend is wanneer iedereen eerst erg goed voor zichzelf zorgt.

Alle instituties moesten als bedrijven functioneren. Winstgevendheid was voortaan doorslaggevend, tot aan de overheid toe. Efficiëntie werd de norm, dus ook rechters worden inmiddels afgerekend op de snelheid waarmee zij vonnissen vellen. Niet samenwerking, maar concurrentie was het motto. Om de bijbehorende ellogenmentaliteit te helpen bewerkstelligen, werd een rij aan perverse prikkels gecreëerd. Bonussen voor 'de meest productieve' leraren, waar geen van hen om had gevraagd. Artsen de markt op, met als gevolg dat zij niet minder, maar juist meer node-loze verrichtingen gingen doen: elke extra bodyscan betekent kassa. Scholieren met leerproblemen of patiënten met lastige ziekten zijn tijdrovend en storen zo slechts op de snelweg vol hoge slagingspercentages naar de internationale top.

Hoe groter de corporatie of hogeschool, hoe meer 'omzet', en hoe meer omzet, des te sneller groeit de bankrekening van CEO's. Erik Staal (Vestia) en Bert Molenkamp (Amarantis) hadden de intenties van Den Haag uitstekend begrepen. Dus wee de werknemer die niet meewerkt om de output kunstmatig op te krikken: die niet alleen een dief van zijn eigen portemonnee, maar bovenal van die van de directeur.

De daaruit resulterende kloof tus-

sen werkvloer en management valt niet los te zien van het feit dat veel pseudo-ondernemingen worden geleid door managers zonder affiniteit met de inhoud. Of zij nu kinderen, koeien of knopen 'in de markt' moeten zetten, het maakt hun niet uit, gezien hun vele carrièresprongen. Omdat zij niet over kwaliteit kunnen oordelen, wordt kwantiteit voor kwaliteit versleten ('meten is weten'). Desnoods gaan de normen omlaag, teneinde de in sovjetachtige vijftiende eeuw vastgelegde streefcijfers te halen - zie voor het resultaat van die aanpak Hogeschool In Holland.

Vanuit de politiek wordt de ratrace naar 'betere cijfers' verder opgevoerd vanwege de belastingbetaler die bij een bedrijf immers snel waar wil voor zijn geld. Ook bij die haast speelt persoonlijke baatzucht van politici regelmatig een rol. Te vaak blijkt het ministersambt een opstapje naar iets 'echt interessants' met bijbehorend salaris, zoals Hans Hoogervorst ooit zijn overstap motiveerde. De tegenwoordig te pas en te onpas aangeroepen Willem Drees zou gruwen van deze weinig dienstbare mentaliteit van onze

'Succesvol' is nu synoniem aan 'vaak van baan veranderen'

hoogste staatsdienaren.

Als gevolg van een doorgeslagen idee van vernieuwing is 'succesvol zijn' synoniem geworden aan 'vaak van baan veranderen'. Iemand die dertig jaar achtereen goed hetzelfde werk doet, heet nu 'vastgeroest'. Vroeger gold zo iemand als 'zeer ervaren'.

De daaruit voortvloeiende hoge omloopsnelheid van politici dwingt hen - teneinde persoonlijke voortgang te kunnen boeken - steeds snel een nieuwe geurvlug te planten. Bijvoorbeeld door grootschalige reorganisaties te initiëren, van politie tot ziekenfonds. Tegen de tijd dat die zijn ontspoord, zoals de Fyra, zitten zij zelf allang elders. Het argument van 'zelfstandiging' zal dan weinig burgers overtuigen, omdat zulke pseudo-bedrijven een monopoliepositie innemen en via de fiscus worden gefinancierd.

Dergelijke affaires zijn niet los te zien van de toenemende - en toegejuichte - belangenverstrengeling tussen de overheid en de wereld van de ondernemers. Enerzijds, doordat ministers na hun politieke loopbaan overstappen naar de sector waarmee ze als bewindspersoon te maken hadden, anderzijds doordat sommigen hun nieuwe functie in het bedrijfsleven combineren met het lidmaatschap van de Eerste Kamer.

Dat wordt extra problematisch als aan hun sector een smet kleeft (bouw- en bankensector), vanwege corruptie en oplichting, en als het zelfreinigende vermogen er gering blijkt. Hoe onafhankelijk is de CDA-fractie leider in de senaat, Flco Brinkman, met al zijn bijbanen en zijn banden? Midden in de maatschappij staan' komt te vaak neer op staan in een moreel moeras. De burger heeft dat door.

Net als vele anderen herkent en erkent ook Thomas van der Dunk, het neoliberalisme als oorzaak van Enerzijds de moreel falende partij politiek en het ondemocratisch/(semi)dictatoriaal functioneren van de met het bedrijfsleven belangen verstrengelde, frauderende, corrupte, enz. politici/politiek. Natuurlijk verliezen de burgers daardoor het vertrouwen.

Anderzijds ziet hij ook, dát en hóe deze feitelijk corrupte politiek/politici een onjuiste opvatting van het Algemeen Belang (= dit is heel ánders en veel méér omvattend en feitelijk het tegenóvergestelde van hun definitie, dat het 'een optelsom van individuele belangen' zou zijn), tot "hun louter op geldelijk gewin gerichte - norm" vervormt en verheft.

Natuurlijk zijn, zowel de burgers, als onze kwetsbare Natuur/Milieu (= de enige en allerbelangrijkste bron van alle leven op Aarde) hiervan de dupe/het slachtoffer.

Natuurlijk moeten deze "criminelen" van het 'politieke toneel' worden verdreven.

Natuurlijk is het Nieuw Nederlands Kiesstelsel ++ het ideale 'instrument', om van hen af te komen.

Zie ook: Krantenartikelen:

"Neoliberaal geloof leidt naar ondergang"

"De implosie van het Westen lijkt onafwendbaar"

"We stevenen af op totale Apocalyps"

"Gezocht: eerlijke en oprechte politicus".